

Regeringskansliet, Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remiss@regeringskansliet.se

Remiss om promemorian En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter (Ds 2024:25)

Er beteckning: LI2024/00880

Länsstyrelsens remissyttrande

Länsstyrelsen tillstyrker remissen men vill skicka med synpunkter.

Synpunkter på remissen

Det saknas perspektiv i utredningen

Länsstyrelsen saknar en konsekvensbeskrivning för hur förslagen kan komma att påverka barn och unga. Enligt barnkonventionen är principen om barnets bästa (artikel 3) ett tillvägagångssätt i alla beslutsprocesser, vilket innebär att om barn kan komma att påverkas av ett beslut måste en utvärdering av eventuella positiva eller negativa konsekvenser för barn göras. Det är viktigt att hela lagstiftningskedjan präglas av ett barnrättsperspektiv om Sverige ska leva upp till sina internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.

Länsstyrelsen saknar en funktionshinderkonsekvensbeskrivning (FKB) kopplad till förslaget. Syftet med en funktionshinderkonsekvensbeskrivning är att skydda mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättningar i enlighet med föreskrifterna i FN:s konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Tillgänglighetsfrågan inom Kriminalvården berör varje människas rätt att bli behandlad med jämlikhet inför lagen och att inte bli dubbelt bestraffad på grund av dålig eller bristande tillgänglighet. En snabbare utbyggnad av häkten och anstalter, som inte föregås av en genomgripande funktionshinderkonsekvensbeskrivning, riskerar att bygga på och ytterligare permanenta de brister i tillgängligheten som redan finns.

Tidsbegränsade bygglov 6.2

Utredningens förslag skiljer sig från gällande lagstiftning genom att kravet på att den sökta åtgärden behöver vara av tillfällig karaktär tas bort och att tidsbegränsningen kan medges med upp till tjugo år. Kravet på markens eller byggnadens återställande gäller även utredningens förslag men bedömningen om återställandet är praktiskt eller ekonomiskt rimligt behöver inte göras.

Syftet med de krav man nu föreslår att ta bort är att säkerställa att tidsbegränsade lov avser åtgärder av provisorisk karaktär. Länsstyrelsen ser dock en risk att det uppförs häkten och anstalter av permanent karaktär i syfte att föregå en detaljplaneändring genom att först utföra en tidsbegränsad åtgärd, därefter initiera ett planarbete och sedan få permanent lov för densamma när planen antas.

Flera undantag för permanenta bygglov 6.3

Syftet med prövningen i en detaljplan är att göra en samlad bedömning av flera intressen, som kan vara både allmänna och enskilda. Länsstyrelsen har en roll att bevaka statliga intressen enligt 11 kap 10 § PBL. Regleringen i en detaljplan innebär så gott som alltid en avvägning och bedömning av olika motstående intressen. I utredningens förslag ges ett statligt intresse företräde, vilket kan leda till oönskade och oförutsedda effekter.

Att bygglov får beviljas i strid med detaljplanen som planavvikelse innebär också att bygglovsprövning kan behöva tyngas med flera utredningar och då ta betydligt längre tid. Det skulle innebära att det läggs en stor börda på kommunen som endast har 10 veckor att pröva en bygglovsansökan.

Förslaget att det ska vara en godtagbar avvikelse enligt 9 kap 31 b § PBL kan leda till att detaljplaner undermineras som institut. Det finns även en risk att häkten och anstalter beviljas som avvikelser inom detaljplaner som medger mindre känslig markanvändning. Det kan innebära att häkten och anstalter etableras på platser som kan utgöra risker, har föroreningar som inte är sanerade och på platser med buller över riskvärdena m.m.

För mer omfattande avvikelser bör i stället möjligheten till ändring av detaljplan användas som fångar upp samtliga allmänna och enskilda intressen och säkerställer att risker för människors hälsa och säkerhet och för miljön kan undvikas. Planprocessen borgar för demokratisk insyn och färre överklagade bygglovsärenden

Bemyndigande i extraordinär situation 6.4

Länsstyrelsen är tveksam till förslaget om att ge regeringen bemyndigande att meddela föreskrifter om undantag från bestämmelser i plan- och bygglagen i extraordinära situationer. Det är svårtolkat när en situation som innebär att den extraordinära situationen för Kriminalvården uppstår eller upphör enligt bestämmelsens formulering.

Liknande paragraf har införts i 16 kap. plan- och bygglagen för andra situationer exempelvis efter naturhändelser, flyktingsituationen och pandemi, 16 kap. 13-13b§§ PBL. Det kan övervägas om det är mer ändamålsenligt med ett generellt bemyndigande eller en samlad paragraf med bemyndigande för extraordinära situationer, i stället för att införa en ny paragraf för varje situation som uppstår.

Expertråd 6.5

Utredningen menar att ett expertråd kan tillföra både kunskap och erfarenheter. Länsstyrelsen konstaterar att det inte framgår vilka mandat det föreslagna rådet eller de ingående myndigheterna får. Länsstyrelsen anser även att utredningen behöver ta ställning till på vilken nivå expertrådet bör verka och samtidigt identifiera redan befintliga nationella, regionala och kommunala processer och samverkansforum inom de områden som utredningen lyfter. Detta behöver tydliggöras i kommande process.

Fortsatta utredningar

Länsstyrelsen delar uppfattningen att frågorna om prioriteringar vid överklaganden, typhus för häkten och anstalter samt vägledningssuppdrag till Boverket bör utredas vidare.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Lena Rådström Baastad med handläggare Daniel Axelström som föredragande.